

RECENZJA

poprawionej rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Mielcarek-Badziak
- WIELOZADANIOWOŚĆ DZIENNIKARZY JAKO STRATEGIA
UPRAWIANIA ZAWODU W CZASACH PONOWOCZESNYCH -
przygotowanej pod kierunkiem prof. UAM dr hab. Doroty Piontek

Sporządzona przeze mnie we wrześniu ubiegłego roku recenzja pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Mielcarek-Badziak zatytułowanej „Wielozadaniowość dziennikarzy jako strategia uprawiania zawodu w czasach ponowoczesnych” (przygotowana na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu pod opieką naukową dr hab. Doroty Piontek, prof. UAM) zawierała liczne uwagi krytyczne oraz zastrzeżenia, które odnosiły się zarówno do ujęcia tematu pracy, jak i sposobu i zakresu prowadzonych rozważań teoretycznych, a także metodologii badań własnych, a w konsekwencji również trafności i zasadności formułowanych wniosków. Zwracałam uwagę także na uchybienia dotyczące formalnych aspektów pracy, w tym niepoprawność części przypisów oraz bardzo niestaranną edycję.

W odniesieniu do koncepcji pracy wskazywałam, iż nie została ona poprawnie, to znaczy wystarczająco precyzyjnie skonceptualizowana. Moje wątpliwości jako recenzentki budził bardzo szeroki sposób sformułowania tematu, który w przyjętym brzmieniu wymuszał podjęcie rozważań na bardzo wysokim poziomie ogólności, co w konsekwencji niosło pytanie o zakres możliwych do dokonania ostatecznie ustaleń i ostateczną wartość poznawczą pracy. W uwagach na temat struktury rozprawy wskazywałam na istniejącą i niekorzystną dysproporcję pomiędzy objętością rozważań teoretycznych (2/3 pracy) i empirycznych. Zwracałam uwagę, iż ocenę poprawności konstrukcji pracy i logiki układu kolejnych rozdziałów utrudniał ich nie w pełni rozłączny zakres merytoryczny (wiele wątków podejmowanych było w pracy wielokrotnie w różnych jej częściach, dzięki czemu prowadzony wywód był niespójny, a miejscami chaotyczny). Podsumowując ocenę teoretycznej warstwy rozważań zwracałam uwagę także, iż stanowią one przede wszystkim rekapitulację ustaleń znanych z literatury, raczej starszej i powszechnie w Polsce znanej oraz że brak w rozprawie wyczerpującego omówienia dotychczasowego stanu badań.

Wskazywałam także na brak w rozprawie wyjaśnienia sposobu rozumienia / definicji operacyjnych pojęć podstawowych, tj. terminów *wielozadaniowość*, *dziennikarz*, *strategia* i *ponowoczesność*, które jednoznacznie określiłyby obszar dociekań naukowych, a które występują w jej tytule.

W mojej opinii jako recenzentki praca budziła także bardzo poważne wątpliwości natury metodologicznej, zarówno w odniesieniu do deklarowanego w rozprawie wykorzystania wyników obserwacji uczestniczącej (w części empirycznej brak było jakiegokolwiek informacji na temat jej przebiegu, w tym sposobu gromadzenia i analizy danych, jej ram czasowych, obserwowanej zbiorowości itp.). Także sposób realizacji wywiadów pogłębionych, które stanowiły główną podstawę wnioskowania przedłożonej dysertacji, budził poważne zastrzeżenia metodologiczne, tak w zakresie doboru próby i jej struktury, jak i treści zadawanych pytań i sposobu ich sformułowania. Treść pytań w dużej części nie miała bowiem związku z tematem pracy lub odnosiła się do kwestii, co do których brak było pewności, czy mieszczą się one w kompetencji badanych. Poza tym w wywiadach pytano o opinię na temat zjawisk, których respondentom nie wyjaśniano, a których rozumienie nie jest oczywiste i jednoznaczne [komercjalizacja mediów, tabloidyzacja, celebrytyzacja]. Zwracałam uwagę także na najbardziej dotkliwy w wywiadach brak pytań dotyczących zakresu wykonywanych przez dziennikarzy zadań, które są niezbędne w badaniach dotyczących wielozadaniowości dziennikarzy.

W konkluzji recenzji wnioskując o poprawę i uzupełnienie rozprawy ostatecznie postulowałam o wprowadzenie następujących zmian:

1. Doprecyzowanie koncepcji dysertacji. Jasne i zrozumiałe (i konsekwentne!) zdefiniowanie celu pracy, postawienie hipotez, związanych z jej tematem oraz pytań badawczych, które rzeczywiście prowadzić będą do osiągnięcia celu podanego w tytule.

2. Nadanie pracy logicznej, zrównoważonej struktury. Wprowadzenie właściwych proporcji pomiędzy częścią teoretyczną a empiryczną.

3. Reorganizację i selekcję rozważań teoretycznych – usunięcie fragmentów zbędnych, niezwiązanych z tematem pracy, a także nawiązań do i cytatów z podstawowych podręczników. Wprowadzenie czytelnej, przemyślanej struktury rozważań. Uzupełnienie omówienia dotychczasowego stanu badań.

4. Wprowadzenie definicji operacyjnych wszystkich terminów w treści głównej pracy, a w szczególności uzupełnienie definicji operacyjnych pojęć zawartych w tytule dysertacji.

5. Jasne i czytelne określenie struktury badanych i ograniczenie omówienia uzyskanych wypowiedzi do treści związanych z tematem pracy. Uzupełnienie badań o analizę wielozadaniowości dziennikarzy.

6. Dopracowanie konkluzji zawartych w Podsumowaniu.

7. Dokonanie gruntownej korekty edytorskiej i językowej. GRUNTOWNEJ.

W przedstawionej do ponownej oceny zmienionej wersji rozprawy doktorskiej Autorka uwzględniła część spośród sformułowanych przeze mnie w recenzji uwag.

Przede wszystkim, co zasługuje na pochwałę, praca przeszła dającą się zauważyć gruntowną korektę edytorską i językową. W konkluzjach starano się także doprecyzować sposób wnioskowania i uargumentować zasadność formułowania wniosków dotyczących wielozadaniowości dziennikarzy w czasach ponowoczesnych na podstawie wyników badań skonstruowanych w sposób, który przyjęto w rozprawie. Autorka wprowadziła również w treści głównej rozważań definicje operacyjne pojęć zawartych w tytule pracy. Uzupełniony został także wskazywany przeze mnie brak omówienia dotychczasowego stanu badań, jednak ograniczył się on niemal wyłącznie do pozycji wskazanych w recenzji.

Autorka dokonała również niewielkich zmian w zakresie konstrukcji pracy w jej części teoretycznej. Zmiany te są jednak raczej powierzchowne i polegają głównie na przeredagowaniu nazw tytułów rozdziałów/podrozdziałów, ew. zmianie kolejności omawiania poszczególnych zagadnień. Ten zakres poprawek w odniesieniu do struktury pracy nie jest w moim przekonaniu jako recenzentki zadowolający. Oznacza on co prawda pewną próbę reorganizacji rozważań teoretycznych, jednak ta ogranicza się w istocie jedynie do minimalnego uproszczenia struktury (usunięty został np. podrozdział 1.3) przy zachowaniu dotychczasowej objętości rozważań (treść usuniętych podrozdziałów zachowano w pracy). W rezultacie w poprawionej wersji rozprawy nadal mamy do czynienia z dużym zachwianiem równowagi pomiędzy zakresem prowadzonych rozważań teoretycznych, które zdominowały rozprawę, oraz objętością części empirycznej. Postulat wprowadzenia przeze mnie właściwych proporcji pomiędzy częścią teoretyczną i empiryczną nie został zatem w poprawionej pracy uwzględniony.

W minimalnym stopniu zrealizowano również postulat doprecyzowania koncepcji pracy. W zmienionym wstępie Autorka starała się wskazać jasno i czytelnie cele pracy, jednak sam przebieg rozprawy, tj. treść wywodu i tematyka podejmowanych wątków w obu częściach pracy pozostały w większości niezmienione. W związku z uporządkowaniem przypisów i włączeniem definicji omawianych zjawisk do części głównej pracy znikło natomiast wrażenie narracji prowadzonej 'dwutorowo'.

W części empirycznej w wersji pracy przedstawionej do powtórnej recenzji Autorka zdecydowała się przede wszystkim na rezygnację z użycia obserwacji uczestniczącej jako metody badawczej, zachowując jednak przywilej (skądinąd słuszny) wspierania swoich dociekań naukowych posiadany przez nią wieloletnim doświadczeniem zawodowym, które zdobyła pracując jako dziennikarka telewizyjna. Postulowane przeze mnie w recenzji zmiany dotyczące sposobu realizacji wywiadów pogłębionych, jako głównej metody badawczej w przedłożonej dysertacji, zostały zrealizowane natomiast w minimalnym zakresie: w poprawionej wersji pracy wprowadzono jedynie tabelę ilustrującą w podstawowym zakresie strukturę grupy (anonimowych) respondentów-ekspertów. Autorka nie dokonała zaś uzupełnienia wywiadów o pytania dotyczące zakresu i charakteru zadań, które respondenci wykonują w ramach swoich

obowiązków służbowych w uzasadnieniu wskazując, iż: "nie pytała o zjawisko wielozadaniowości wprost, nie nazywała go. Chciała bowiem pozwolić badanym na swobodę wypowiedzi i wykazanie, czy rzeczywiście sami są w stanie wskazać zwiększenie liczby zadań, jakie są przed nimi stawiane" (s. 209; patrz także s. 152-153), w prezentacji wyników zauważając następnie: "dziennikarze, zgodnie z intuicją autorki, sami poruszali temat własnej, postępującej, wielozadaniowości (choć nie zawsze nazywając ją wprost)" (m.in. s. 157). Zgodnie z przyjętą w dysertacji strategią badawczą Doktorantka badała zatem zawartą w tytule rozprawy wielozadaniowość nie pytając o nią i uzyskując odpowiedzi, które jej dotycząc nie zawsze wprost ją nazywały. Taka strategia budzi spore zastrzeżenia co do warsztatu badawczego, który Doktorantka opanowała, a w szczególności umiejętności zoperacjonalizowania tematu/przedmiotu badań i przełożenia go na język konkretnych czynności badawczych.

KONKLUZJA

Reasumując, zakres zmian i korekt, jakich dokonano w przedstawionej mi do recenzji poprawionej wersji rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Mielcarek-Badziak nie zmienia w istotny sposób mojej oceny tej pracy jako jej recenzentki. Podkreślone i wskazane poprzednio słabe strony rozprawy nie zostały usunięte. Dostrzegam jednak pewne elementy poprawy oraz doceniam starania podjęte przez Doktorantkę, zwłaszcza w odniesieniu do próby reorganizacji układu pracy i uproszczenia jej struktury, a przede wszystkim wysiłki Autorki zmierzające do doprecyzowania celu projektu i poprawy spójności prowadzonych rozważań. W mojej opinii **poprawiona praca**, pomimo swojej słabości w warstwie teoretyczno-koncepcyjnej i metodologicznej, **w dostatecznym zakresie spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim** w obowiązujących przepisach prawa, tj, art. 187 p.1 i 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018 poz.1688).

W związku z tym zgodnie z art. 91, p. 1 tej ustawy **wnoszę o dopuszczenie mgr Małgorzaty Mielcarek-Badziak do publicznej obrony.**

dr hab. Agnieszka Szymańska, prof. UJ